

PREZENTĂRI DE FONDURI ȘI COLECȚII

Diplomați români: Grigore Gafencu (VIII)

Prezentăm în continuare a doua parte a conferinței *Communism versus Man*, susținută de marele diplomat român Grigore Gafencu, la Town Hall, Londra, la 8 noiembrie 1949.

MILIANA ȘERBU

COMMUNISM VERSUS MAN

III

We have seen how Communism in power has declared war of Man, we have seen its arms and methods of warfare. Let us now enter the camp of the victims. There, in spite of a regime that tries to standardize the world, there is still wide diversity. Each country lives out its own drama, each man suffers after his own fashion. Yet it is, alas, easy to group these sufferings into a single whole, for when he is injured in the depth of his being, Man, whoever he may be, Polish or Bulgarian, Hungarian, Serb or Romanian, feels the same distress. Today this human distress exists only behind the Iron Curtain, but since the natural human reaction to conditions that may extend and become general it has also a universal character. That is what I should like you to feel in hearing the men whom I know best, the men of my own country.

But first let me correct a misunderstanding. Certain foreign observers have declared that men behind the iron curtain are not as sensitive as men in the west; that they more readily endure oppression because they have never known liberty or democracy. Westerners, confident of their liberalism and their democratic spirit, may imagine that their political convictions would safeguard them from the misfortunes that have fallen upon their fellowmen of the east. This is, I believe, a dangerous error. Hurried travelers have light-mindedly hastened to publish best sellers after a mere glance behind the iron curtain, and so have helped to hide the reality of a problem which concerns not only the eastern peoples but the very safety of the west.

It is true that the word liberty was only recently incorporated into the Constitution of the eastern States but the idea of liberty need not be written in a charter in order to decide the fate of a nation. Lying on the confines of Europe, in a region which through centuries has known a series of invasions, the peoples of the east have a life of continual struggle, they have known tragic collapses and wonderful resurrections. On that soil, forever beaten by storms,

only the peoples most keenly aware of their national entity, most loyal to their faith most confident in the future, that is to say, those most deeply attached to the idea of liberty, have been able to survive.

The idea of liberty can be found in the records of the past; it has filled popular poetry and legend as well as the tales of the chroniclers and it has mingled not only in the public but also in the intimate life of these peoples. How else can we explain the tragic yet miraculous history of Poland, the heroic risings of the Serbian people, the desperate battles fought by Roumanians and Hungarians to stop the Turk and Tartar invasions on the threshold of Europe? How can we explain except by an ardent faith in freedom the confidence with which the peoples of the east still look for a day of liberation?

As for democracy in its western political form, (for we should not forget that Christian democracy long ago conquered Europe), though it was late in reaching the east, it exercised a powerful influence on the development of men and nation. Carried by a great wave of liberalism which swept over Europe in the wake of the revolutions of 1848, democracy appeared in the texts of laws and constitutions when, after the Crimean War, all eastern Europe to the mouth of the Danube was incorporated into the European political order. In the period between the two world wars, a second tidal wave, coming not from the west but from the peasants and agrarian movements of eastern Europe, and corresponding to the deep but well-defined needs of the masses, seemed about to secure the complete triumph of democracy both in customs and in government, had come to play a decisive part in most of the countries of that region. Fate willed it that this triumphant democracy should meet the barrage of totalitarian threats and ideas which Hitler and Stalin, separately at first and together after the Moscow Agreement of 1939, stretched across the European east. The resulting confusion has caused superficial observers to mistake the collapse of free national existences for a lack of democratic spirit.

Actually, neither the sense of liberty nor the desire for it were lacking among the men of the east as, looking despairingly to the west, they saw Europe receding, abandoning its forward positions, betraying its promises and its mission, and leaving behind it only the implacable silence of Asia. Even today when cut off from the world, these prisoners of silence face Communist aggression day after day, no lack of feeling can be held against them. Rather what distinguishes them from the happier peoples of the west is a keener perception, born of sad experience, of the danger which today threatens every human being, wherever he may be. You will judge yourselves of this fact from the testimony of a few of my compatriots whom I am about to quote.

These are fragments of letters that have managed to pass through cracks in the curtain, and which friends, have passed on to me.

“Since our last message our boundaries have grown narrower and narrower. One category of citizens after another has been struck down and destroyed. After attacking industry, commerce and middle-sized rural property the régime is now persecuting peasant proprietors. It is not alone the social function but the man himself, his friends, his family, his faith and his past, that are threatened. Whole groups are considered guilty, and must expiate the crime of having been born of having lived contrary to the so-called

though of Marx. Their means of existence are cut off, and they end in abject poverty or in prison. Beyond the prison doors reign silence and mystery. No one knows what goes on there. When prisoners die their bodies are dissected and burned, and the family is not even notified" (The names of several wellknown men who have disappeared in this way follow:) "But why repeat all this? No one abroad will believe what we say, people think that we invent or at least exaggerate. Alas!"

One woman writes: "Dimitri was arrested recently. Why? No one knows. He was released, but he no longer felt safe and went into the country to hide. He was found, judged and again imprisoned. Like everyone else he was accused of spying, of treason of connivance with the English and the Americans. He is now condemned for seven years. Nicholas is in prison. Constantin is in prison. All Roumania is in prison. I tried to see Nicholas but it was impossible. Oh, if he had only committed murder it would be a minor crime. . . . I succeeded in catching a glimpse of Constantin when he was moved from one prison to another. I waited three hours in the rain and when he passed I made him a sign to keep his chin up, as the English say. He made me a sign that I need not fear, his morale was good."

This is not true of everyone. Morale gives way at last as the terror spreads:

"We live in constant fear" writes a land-owner, "Fear is the dominant feeling in public and in private life. Those who are still free fear prison, those who are in prison fear for their families. We were expropriated on March 2nd, when militiamen entered our houses in the middle of the night and, seizing all our belongings, drove us off to distant parts where we have neither friends nor relatives. We are reduced to beggary. Since then other classes have joined us in our misery. The city dwellers are selling their last bits of furniture, their clothes, their linen in order to eat. The bureaucrats are burdened with hours of extra work in order that they may be re-educated in the laws of Marxian materialism. The workers, apparently privileged, are condemned without the right of strike to longer and longer work days, and are obliged to undergo exhausting competitive examinations. I could write on for pages but what is the use? No one listens, no one understands."

This expression, "What is the use?" appears at the end of every letter. It sets the keynote of a correspondence received from Roumania by a teacher, Mr. Fontaine, former professor in the French Lycee of Bucharest, a correspondence from which I will read a few particularly pathetic passages.

"I write with a sense of dread" says a man known for his courage, "for it seems to me that I am spied on even through the walls. These few words will give you the measure of our humiliation. We have all become unrecognizable. In every family some one is imprisoned or on trial. Consequently our conversation is a series of impotent laments. We look like ghosts, after sleepless nights and interminable days."

Another writer expresses his bitter rebellion.

"Do you know, Monsieur that we are living in a vast concentration camp, in a perpetual lie? Do you know that we have to lie to keep our jobs, to be allowed to study, to send our children to school? And what schools! Most monstrous of all we have to teach our children to lie, so that they may them-

selves prove that they are in the Party line. We must lie all the time, so much so that we feel a kind of second personality growing up within us, of whom we may never be rid!"

Here er' touch the high point of the tragedy. More than the material misery which has fallen on the rich and on the poor, on the disappointed workman and peasant, on the dispossessed owner, more even than the terror, the constant threat of imprisonment which hangs over the whole people, the struggle between Communism and Man is characterized by the struggle within the human being, which threatens to degrade and destroy his soul.

"Spring will never come again" writes a young woman. „A gray day dawns like all the others. We walk, we talk, we try not to think. Absurd words such as class struggle — Communist Party — vanguard of the proletariat and so on sound in our ears and follow us everywhere. At night we go to bed exhausted and lie rigid, reliving the humiliations we have endured. In those long hours of total solitude no solution seems possible. We no longer know what is true. Truth, once so clear and obvious, has become inconceivable."

An eminent intellectual writes in the same strain. "It seems to me that of all we once possessed which is now forbidden us, the most painful lack is that of a tomorrow, the lack of an ideal for which we could sacrifice ourselves. Neither sleepless nights meagre meals, nor bad clothing would give us these closed faces, these dull looks, these bowed shoulders, these hearts empty or poisoned with rebellion. If all our sufferings were endured for the sake of an ideal we could carry our heads high."

Another concludes: "the atmosphere is so charged with anxiety that we fear our relatives, our best friends, our nearest family. Not long ago we still from habit made the sign of the cross when passing a church. Today we do so less and less. We feel that God is increasingly suspect to the regime."

God is ever more suspect... that was inevitable. From what we know of God he would certainly not be in the Party line. Yet, Man, hunted, down and persecuted, is still faithful. Here is a last quotation.

"The churches are still open, but for how long? On Sundays and festivals thousands of Christians gather in them and never have they shown greater fervor. Many, kneeling, hide their faces in their hands to weep. We have just heard that in order to put an end to religious practices the State will impose a tax of 9000 lei on a baptism and 25,000 lei on a religious marriage. That means that no one will be able to be baptised or married in church, for no worker ever commands such sums. All that is left is the service for the dead which is still very cheap. It is our only consolation!"

III

Now let us try briefly to sum up. You have heard the voices of certain victims, wounded in the long battle in which we are all alike engaged, for the problem we are studying cannot be localized in space, in one country or in another, it is the problem of Man attacked by material forces and struggling to keep his human nature. The attacking forces are unleashed throughout the world, and wherever Man may be, there the burning problem exists.

For this reason certain great political organizations have felt it their duty to take Man under their protection. The United Nations has tried to make the defense of human rights as effective as possible, and the United States has initiated a firm and continuing action against the eastern Govern-

ments which have obviously violated them. The protesting notes of the United States and its increasingly firm action against the Communist regimes in Roumania, Hungary and Bulgaria might well have as first result a certain allaying of anxiety among the eastern peoples, who until now have felt themselves abandoned, left helpless beyond the law. But such action tends to go further, for on the victory or defeat of certain principles may depend the result of the cold which is now going in the world. Today the fall of Man might lead to the defeat of western civilization, so that the safety of the west requires that Man should be defended wherever enemy forces are trying to destroy him.

Yet the intervention of States, however powerful, is not enough to decide the gigantic struggle of Communism against Man; Man himself, and this is my conclusion, must take his own cause in hand. Man under a Communist regime cannot do so, for he can defend himself neither by words or by acts. His weapons like the pikes and halberds of old are impotent before a power which disposes of a few atomic bombs.

But Man where he is still free is very powerful; he can speak, he can think, he can act, if he understands that in the present struggle no one can stand aside or be neutral, that no one can isolate himself within his house, his province, or even his continent, that each individual, man or woman, must take sides and enter resolutely into a struggle which will decide the fate of humanity. Then, inspired by faith, he can constitute a power able to move mountains and bring a new day to the world. Mere measures of defense are useless. In the domain of thought and faith man must take the offensive. He can win only if he conquers the world.

To win such a victory which is possible, which is, I firmly believe, written in the future man must consider the Commandments of our day. The world is moving toward an ever wider distribution of what we call social justice. The 19th Century belonged to liberalism, the 20th is dominated by social conception which could only be realized in an atmosphere of security and of general well-being. Communism has taken advantage of this fact to oppose the ideas and interests of a group to the privileges of the individual and to make itself the champion of the rights of the collectivity. It has attacked the refractory individual by accusing him of being an obstacle to progress. Many have believed in the sincerity of this thesis and have entolled themselves in good faith under the banners of Communism. Others, jealous of their liberty, have resisted. But the vast totalitarian machine once put in motion has indifferently crushed them all, friends and enemies alike, as soon as they were at its mercy. Triumphant Communism can allow no will but its own and concedes no rights to anybody. In this way, little by little, from the degradation of some and the collapse of others a monstrous power has grown up, entirely at the disposal of a few leaders over whom Asia has spread its dark shadow.

Today we are face to face with this powerfully constituted block, its very existence is an insult to reason, since it crushes human beings in the name of human welfare. Reason can take its revenge only if the mass can be dissolved, that is to say, if the human being is freed from the domination of material forces which have seized upon him and subjected him to their ends.

The revolt of Man, supported by the revolt of all free man against this domination, could be irresistible if it were to move with the times and join

the principle of the Rights of Man with that of social justice, so as to build a better world, inhabited by free and living human beings, instead of slaves. That is what the great country in which we are privileged to live is trying to do.

The appeal of life would penetrate wherever Man, tormented and beaten down, suffers the attacks of his enemies; it would shake the block of authoritarian Communism, and in so doing it might bring about a disintegration beside which an atomic explosion would seem mere fireworks!

Only then, freed from the weight of humiliation endured in the dark totalitarian era from Hitler to Stalin, could Man relax and again live in peace.

Traducere:

COMUNISMUL FAȚĂ ÎN FAȚĂ CU OMUL

III

Am văzut cum a declarat Comunismul aflat la putere război împotriva Omului, am văzut care îi sînt armele și metodele de luptă. Să intrăm acum în lagărul victimelor. Aici, cu toată asprimea unui regim care se străduiește să standardizeze lumea, încă întilnim o mare diversitate. Fiecare țară își trăiește propria dramă, fiecare individ suferă în felul lui. Cu toate acestea e, vai, destul de simplu să grupezi aceste suferințe, într-un întreg, căci, atunci cînd este rănit în adîncul ființei lui, Omul, oricine ar fi, polonez sau bulgar, ungar, sîrb sau român, simte aceeași durere. Astăzi această durere omenească există numai în spatele cortinei de fier, dar, întrucît ea semnifică reacția umană la niște condiții care se pot extinde și care pot deveni generale, ca are, de asemenea, caracter universal. Acesta este sentimentul pe care aș dori să-l aveți cînd îi ascultați pe oamenii pe care îi cunosc cel mai bine, pe cei din propria mea țară.

Mai întii însă vreau să lămuresc o neînțelegere.

Unii observatori străini au declarat că cei de dincolo de cortina de fier nu sînt la fel de sensibili ca cei din vest; că îndură mai ușor opresiunea fiindcă n-au cunoscut niciodată libertatea sau democrația. Occidentalii, încrezători în liberalismul și spiritul lor democratic își închipuie că propriile lor convingeri politice îi vor salva de nenorocirile care s-au abătut asupra semenilor lor din est. Este, cred, o eroare primejdioasă. Călători grăbiți, s-au înghesuit, cu mintea ușoară, să publice best-seller-uri, după ce doar au aruncat o privire după cortina de fier, ajutînd astfel la camuflarea realității unei probleme care se referă nu doar la popoarele din est, ci la însăși siguranța occidentului. E adevărat că abia de curînd cuvîntul „libertate” a fost inclus în Constituțiile statelor din est, dar, pentru a hotărî destinul unei națiuni, nu e nevoie ca ideea de libertate să fie stipulată într-un document. Așezate la hotarele Europei, într-o zonă care de-a lungul veacurilor a cunoscut o serie de invazii, popoarele din est au avut o existență de permanentă luptă, au trecut prin prăbușiri tragice, dar și prin minunate reînvieri. Pe acest teritoriu, de-a pururi lovit de furtuni, au fost în stare să supraviețuiască numai popoarele cu cea mai acută conștiință a entității naționale, cele mai loiale credinței lor, cele mai încrezătoare în viitor, deci cele mai dăruite ideii de libertate.

Ideea de libertate poate fi întâlnită în cronicile trecutului, ea se află în plin în poezia și legendele populare, ca și în istorisirile cronicarilor și s-a împletit nu numai cu viața publică ci și cu existența intimă a acestor popoare.

Cum altfel ne putem explica tragica și miraculoasa istorie a Poloniei, eroicele răzvrătiri ale poporului sîrb, disperatele lupte ale românilor și maghiarilor pentru a oprî în pragul Europei invaziile turcilor și tătarilor?

Cum putem explica altfel decît prin arzătoarea lor credință în libertate încrederea cu care popoarele din est așteaptă încă ziua eliberării lor?

În ceea ce privește democrația în forma sa politică occidentală (căci nu trebuie să uităm că democrația acucerit demult Europa), deși ea a ajuns în est tîrziu, a exercitat o influență însemnată asupra dezvoltării indivizilor și națiunilor. Adusă de marele val de liberalism care a străbătut Europa la dezlănțuirea revoluțiilor din 1848, democrația și-a făcut apariția în textele de legi și în constituții în momentul cînd, după Războiul Crimeii, toată Europa de Est, pînă la gurile Dunării, a fost înglobată în ordinea politică europeană. În perioada dintre cele două războaie mondiale, un al doilea val al mării, venind nu dinspre vest, ci dinspre mișcările țaranilor și agricultorilor din Europa răsăriteană, ce corespundea nevoilor precise ale maselor, a fost pe punctul de a asigura victoria democrației atît în tradiții cît și în guvernare. Destinul a vrut ca această democrație triumfătoare să întâlnească bariera tendințelor și ideilor totalitariste pe care Hitler și Stalin le-au răspîndit pe tot cuprinsul răsăritului Europei, la început separat, apoi după acordul din 1939 de la Moscova, împreună. Confuzia i-a făcut pe observatorii superficiali să interpreteze prăbușirea existențelor naționale ca o dovadă a lipsei spiritului democratic.

De fapt nici instinctul și nici dorința de libertate nu le lipseau celor din est atunci cînd, privind cu deznădejde spre Occident, au văzut că Europa cedează din nou, că și abandonează pozițiile, trădîndu-și promisiunile și îndatorirea și lăsînd în urma ei doar tăcerea de nepătruns a Asiei; chiar și astăzi, cînd, izolați de lume, acești prizonieri ai tăcerii fac față Comunismului zi de zi, nu de lipsă de simțire pot fi învinuiți. Mai curînd, ceea ce îi deosebește de fericele popoare ale Occidentului este o mai acută percepție, născută dintr-o amară experiență, a primejdiei care astăzi amenință orice ființă omenescă, de oriunde ar fi. Veți constata dvs. înșivă aceasta imediat, cînd voi citi din mărturiile cîtorva compatrioți ai mei.

Acestea sînt fragmente din scrisori care au izbutit să treacă printre fisurile cortinei de fier și pe care prietenii mi le-au adus mie.

„De la ultimul nostru mesaj limitele noastre s-au îngustat din ce în ce mai mult. O categorie de oameni după alta a fost lovită și distrusă. După ce a atacat industria, comerțul și proprietatea rurală mijlocie, regimul îi persecută acum pe țaranii proprietari. Nu doar funcția socială este amenințată ci persoana însăși, prietenii săi, familia, credința și trecutul său. Grupuri întregi sînt considerate vinovate și trebuie să ispășească crima de a se fi născut și de a fi trăit contrar așa-numitei gândiri marxiste. Sursele lor de subzistență sînt întrerupte și sfîrșesc în mizerie sau în pușcărie. Dincolo de ușile închisorilor ștăpinesc tăcerea și misterul. Nimeni nu știe ce se petrece acolo. Cînd deținuții mor, se face autopsie și cadavrele sînt arse, fără ca măcar să fie anunțată familia”. (Sînt date apoi numele cîtorva persoane bine-cunoscute care

au dispărut astfel) „Dar de ce repet toate astea? Nimeni din străinătate nu vă crede ce spunem, oamenii vor fi convinși că născocim sau, că exagerăm. Vai!”

O femeie scrie: „Dimitri a fost arestat de curînd. De ce? Nimeni nu știe. A fost eliberat repede, dar nu s-a mai simțit în siguranță, așa că a fugit la țară să-și piardă urma. A fost prins, judecat și închis din nou. Ca atîția alții a fost acuzat de spionaj, de trădare și înțelegere cu englezii și cu americanii. Acum e condamnat la șapte ani. Nicholas e în închisoare. Constantin la închisoare. Toată România e în pușcărie. Am încercat să-l văd pe Nicholas, dar n-a fost cu puțință. Oh, dacă doar a ucis pe cineva, nu e decît o cîrmă minoră... Am reușit să-l zăresc pe Constantin cînd l-au mutat dintr-o închisoare în alta. Am așteptat trei ore în ploaie și cînd a trecut i-am făcut semn să-și țină fruntea sus, cum spun englezii. Mi-a făcut semn să nu mă tem, căci moralul lui e bun”.

Lucru care nu e valabil pentru toți. În cele din urmă moralul cedează și te cuprinde groaza.

„Trăim într-o spaimă continuă” scrie un proprietar de pămînt. „Spaima este sentimentul dominant, și în viața publică și în cea particulară. Cei care sînt liberi se tem de închisoare, cei care sînt în închisoare se tem pentru familiile lor. Am fost expropriați pe 2 Martie, cînd la miezul nopții au intrat în casă oamenii miliției, ne-au luat tot ce am avut și ne-au adus în locuri unde nu avem nici prieteni nici rude. Am ajuns cerșetori. De atunci și alte clase ni s-au alăturat în mizerie. Cei care locuiesc la oraș își vînd ultimele mobile, hainele și lenjeria, ca să-și cumpere mîncare. Funcționarii sînt puși să facă ore suplimentare pentru a fi reeducați în spiritul legilor materialismului marxist. Muncitorii, aparent privilegiați, sînt condamnați, fără drept la grevă, la zile de lucru din ce în ce mai lungi și sînt siliți să treacă examene istovitoare. Aș putea să scriu despre aceste lucruri, pagini în șir, dar la ce bun? Nimeni nu aude, nimeni nu înțelege...”

Această expresie: „La ce bun?” apare în finalul tuturor scrisorilor. Este leit-motivul unei corespondențe primite din România de un profesor, Dl. Fontaine, fost profesor la Liceul francez din București, corespondență din care vă voi cita cîteva pasaje deosebit de patetice.

„Scriu cu groază” spune un om recunoscut pentru curajul său, „căci mi se pare că sînt supravegheat și prin pereți. Aceste cîteva cuvinte își vor da adevărata măsură a umilirii noastre. Am devenit cu toții de nerecunoscut. În fiecare familie cineva e în închisoare sau în proces. Ca urmare, discuțiile noastre sînt doar lamentări neputincioase. Arătăm ca strigoi, după nopți albe și zile nesfîrșite”.

Un alt autor își exprimă revolta amară.

„Știi, domnule, că trăim într-un mare lagăr de concentrare, într-o perpetuă mîncună? Știi că trebuie să mințim, ca să ne păstrăm slujbele, ca să ni se permită să studiem și să ne trimitem copiii la școală? Și ce școli! Și ce e mai cumplit este că trebuie să ne învățăm copiii să mintă, ca să poată ei înșiși dovedi că se înscriu pe linia Partidului. Trebuie să mințim tot timpul și atît de mult încît simțim că în noi se naște un fel de o a doua personalitate, de care nu ne vom putea elibera poate niciodată”.

Aici atingem punctul culminant al tragediei.

Mai mult decît mizeria materială care a lovit și pe sărac și pe bogat, pe muncitorul și pe țăranul deznădăjduit, ca și pe proprietarul expropriat, mai mult chiar decît teroarea, decît permanenta amenințare a închisorii,

care îi pîndește pe toți, conflictul dintre Comunism și Om este caracterizat prin lupta din lăuntru al ființei umane, luptă care amenință să-i deformeze și să-i distrugă sufletul.

„Primăvara nu va mai veni niciodată” scrie o tină ră. „Fiecare zi, cenusie, apare la fel ca toate celelalte. Ne plimbăm, discutăm, încercăm să nu gîndim. Cuvinte absurde ca „luptă de clasă”, „Partidul Comunist — avangarda proletariatului” și altele asemenea, ne răsună în urechi și ne urmăresc peste tot. Noaptea ne ducem la culcare epuizați și ne întindem țepeni, dezvăluind umilințele pe care le-am îndurat. În aceste lungi ore de absolută singurătate nici o soluție nu pare posibilă. Nu mai știu ce e adevărat. Adevărul, cîndva atît de clar și evident, a devenit de neconceput”.

Un intelectual de marcă scrie, în aceeași tensiune.

„Îmi pare că dintre toate cîte le-am avut cîndva și care ne sînt acum interzise, cea mai dureroasă lipsă este aceea a unui viitor, lipsa unui ideal pentru care să ne sacrificăm. Nici nopțile nedormite, nici mîncarea proastă și nici hainele zdrențuite nu ne-ar da aceste figuri posomorite, aceste priviri idiotizate, acești umeri încovoiați, aceste inimi goale ori otrăvite de revoltă. Dacă toate suferințele le-am îndura pentru un ideal, am putea pași cu fruntea sus”.

Altceineva conchide: „atmosfera e atît de încărcată de neliniște încît ne e teamă pentru rude, pentru prietenii apropiați, pentru familie. Pînă nu demult mai făceam semnul crucii, din obișnuință, cînd treceam pe lingă o biserică. Acum o facem din ce în ce mai rar. Simțim că pentru regim Dumnezeu este pe zi ce trece mai suspect”.

Dumnezeu e din ce în ce mai suspect... era inevitabil. Din cîte cunoaștem noi despre Dumnezeu, putem spune cu certitudine că n-ar fi pe linia Partidului. Cu toate acestea Omul, hăituit și persecutat, este credincios încă. Iată un ultim citat.

„Bisericile sînt deschise încă, dar cît timp vor mai fi? Duminicile și în zilele de sărbătoare mii de creștini se adună aici cu o fervoare mai mare ca oricînd. Mulți dintre ei, în genunchi, își ascund fețele în palme, ca să poată plînge. Am auzit de curînd că, pentru a pune capăt practicilor religioase, Statul va impune o taxă de 9000 de lei pentru un botez și 25.000 lei pentru o căsătorie religioasă. Asta înseamnă că nimeni nu va mai putea fi botezat sau cununat în biserică, căci nici un muncitor nu va cîștiga vreodată aceste sume. N-a mai rămas decît serviciul pentru morți, care este încă foarte ieftin. E singura noastră consolare.

Și acum, să încercăm să sistematizăm. Ați ascultat glasurile unor victime, rănite în lunga bătălie în care sîntem toți deopotrivă angajați, căci problema pe care o analizăm nu poate fi localizată în spațiu, într-o țară sau alta, este problema Omului care, supus atacului forțelor materiale, încearcă să-și păstreze natura umană. Forțele atacatoare sînt dezlănțuite peste tot în lume, și oriunde există oameni, există și această problemă arzătoare.

Din acest motiv anumite mari organizații politice au considerat de datorie lor să ia Omul sub protecție. Națiunile Unite au încercat să facă apărarea drepturilor omului cît mai eficientă, iar Statele Unite au inițiat o permanentă și fermă acțiune împotriva guvernelor din est care au încălcat în mod flagrant aceste drepturi. Notele de protest ale Statelor Unite precum și acțiunea din ce în ce mai hotărîtă împotriva regimurilor comuniste din România, Ungaria și Bulgaria pot avea ca prim rezultat o oarecare atenuare

a neliniștii popoarelor din est, care pînă acum s-au simțit abandonate, lăsate fără ajutor. Dar această acțiune tinde să meargă mai în profunzime, căci de victoria sau înfrîngerea anumitor principii poate depinde rezultatul războiului rece care se desfășoară acum în lume. Astăzi prăbușirea Omului poate duce la înfrîngerea civilizației occidentale, așa încît pentru siguranța vestului e nevoie ca Omul să fie apărat peste tot acolo unde forțele dușmane încearcă să-l distrugă.

Dar intervenția Statelor, oricît de energetică, nu este suficientă pentru a hotărî soarta crîncenei lupte pe care o duce Comunismul împotriva Omului; Omul însuși, aceasta este concluzia mea, trebuie să-și asume propria cauză. Omul dintr-un regim comunist nu poate să facă acest lucru, căci nu se poate apăra nici cu vorbe, nici cu fapte. Armele lui, precum sulitele și halebardele din vechime, sînt neputincioase în fața unei puteri care dispune de cîteva bombe atomice. Dar Omul, acolo unde este încă liber este foarte puternic; poate vorbi, poate gîndi, poate acționa, dacă înțelege că în această luptă nimeni nu poate rămîne deoparte și nu poate fi neutru, că nimeni nu se poate izola în propria casă, provincie sau chiar în propriu continent, că fiecare individ, bărbat sau femeie, e dator să se decidă și să intre cu hotărîre într-o luptă care va decide soarta umanității. Inspirat de credința el va putea apoi să devină o putere care să mute munții din loc și care va aduce lumii o nouă viață. Măsurile timide de apărare sînt inutile. În domeniul gîndirii și al credinței omul trebuie să adopte ofensiva. El poate reuși numai dacă va cucerii lumea.

Pentru a repurta o astfel de victorie, posibilă, o cred cu tărie, în viitor omul va trebui să țină seamă de comandamentele epocii noastre. Lumea înaintează spre o din ce în ce mai largă distribuție a ceea ce numim dreptate socială. Secolul 19 a aparținut liberalismului, secolul 20 este dominat de concepții sociale care pot fi realizate numai într-o atmosferă de securitate și de bine general. Comunismul a tras foloase din această situație pentru a opune interesele unui grup privilegiilor individului și pentru a transforma acest grup în apărătorul drepturilor colectivității. I-a atacat pe indivizii refractari acuzîndu-i de a fi obstacole în calea progresului. Mulți au crezut în sinceritatea acestei teze și s-au înrolat cu bună credință sub flamurile Comunismului. Alții, geloși pe libertatea lor, au rezistat. Dar uriașa mașină totalitaristă, o dată pusă în mișcare i-a strivit impasibilă pe toți, pe prieteni și pe dușmani deopotrivă, de îndată ce aceștia au ajuns la mîna ei. Comunismul biruitor nu poate îngădui o altă voință decît a sa și nu acordă drepturi nimănui. Astfel, încetul cu încetul, din degradarea onora și prăbușirea altora s-a dezvoltat o putere monstroasă, aflată în întregime la dispoziția cîtorva lideri asupra cărora Asia și-a împrăștiat umbra întunecată.

Astăzi ne aflăm față în față cu acest bloc solid. Însăși existența sa este o insultă adusă rațiunii, căci el strivește ființe umane în numele binelui uman. Rațiunea își poate lua revanșa numai dacă masa e dispersată, altfel spus dacă ființa umană este eliberată din dominația forțelor materiale care au constrîns-o și au supus-o scopurilor lor.

Revolta Omului, sprijinită de revolta tuturor oamenilor liberi împotriva acestei dominații, ar putea fi de neînfrînt dacă s-ar extinde în timp și dacă ar uni principiul drepturilor omului cu acela al justiției sociale, pentru

a construi o lume mai bună, populată de ființe umane libere, vii și nu de sclavi. Acesta este lucrul pe care încearcă să-l facă marea țară în care avem privilegiul să trăim.

Apelul la viață va străbate peste tot acolo unde Omul, chinuit și învins îndură atacurile dușmanilor săi, va clătina blocul Comunismului autoritarist și prin aceasta va putea provoca o dezintegrare pe lângă care o explozie atomică ar părea un foc de artificii! Abia atunci, eliberat de povara umilinței îndurate în întunecata epocă totalitaristă de la Hitler la Stalin, va putea Omul trăi din nou liniștit, în pace.